

Dag mee met een schapen- en geitendierenarts

Vandaag ben ik een dag meegereden met mijn collega René van den Brom. René is parttime werkzaam bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD). Daarnaast werkt hij in de Universitaire Landbouwhuisdierenpraktijk (ULP) 'Het Westelijk Weidegebied' als praktiserend en onderwijzend dierenarts. Zowel bij de GD als bij de ULP houdt René zich voornamelijk bezig met kleine herkauwers.

MARK VAN DER HEIJDEN, dierenarts ULP Westelijk Weidegebied

Nadat we op de praktijk het telefonisch spreekuur hebben afgerond, gaan we op pad. Allereerst gaan we vandaag naar een schaap met een prolaps van de vagina (ook wel potlijver of lijfbieder genoemd). Onderweg vertelt René dat hij altijd al een bijzondere interesse heeft gehad in kleine herkauwers. Na zijn afstuderen in 2004 is hij begonnen bij de dierenartsenpraktijk in Harmelen. In 2008 is hij parttime bij de afdeling kleine herkauwers van de GD gaan werken. Zijn werkzaamheden bij de GD bestaan voornamelijk uit het meewerken aan onderzoek naar Q-koorts en monitoren van dierziekten. Sinds april 2009 is de praktijk in Harmelen samengegaan met de Buitenpraktijk van de faculteit Diergeneeskunde en is er ook nog een stuk onderwijs aan studenten bijgekomen, met name op het gebied van kleine herkauwers. Bij aankomst op het eerste adres blijkt het schaap een grote roze ballon uit de geboorteweg te laten zien. De eigenaar vertelt dat het schaap ongeveer twee weken geleden zwaar heeft afgelammerd. Sinds gisteren

Dan gaat de telefoon: een spoedgeval

viel op dat het schaap af en toe staat te persen, en toen de eigenaar vanochtend ging kijken, nam hij de bovengenoemde afwijking waar. René vertelt dat dit schaap mogelijk is gaan persen door een zwelling aan de baarmoederhals. De zwelling in de baarmoederhals is ontstaan door de zware verlossing en is waarschijnlijk ontstoken geraakt. Door het hevige persen is een deel van de vagina naar buiten gekomen. Na grondige reiniging en desinfectie wordt de ooi verdoofd in het ruggenmerg. Vervolgens duwt René de uitstulping terug en plaatst een Bühnerse hechting. Het schaap wordt nabehandeld met antibiotica en ontstekingsremmers.

Q-koorts

Op weg naar de volgende visite komt de aandoening Q-koorts uitgebreid aan bod. De visite brengt ons bij een dierenweide waar de schapen en geiten dit jaar verplicht

moeten worden gevaccineerd tegen Q-koorts. De beheerster vertelt dat de geiten en schapen afgelopen jaar gescheiden van het publiek hebben afgelammerd en dat zij nu graag haar dieren zo snel mogelijk gevaccineerd wil hebben. Na het vaccineren van de dieren wordt het vaccinatieformulier ingevuld en een afspraak gemaakt voor de volgende vaccinatie. Net op het moment dat we klaar zijn gaat de telefoon: een spoedgeval. Een schaap is achter een hek blijven hangen en heeft een wond op haar flank. Het is maar een klein stukje rijden en bij aankomst blijkt de wond wat groter te zijn dan verwacht. Het betreft echter alleen een huidwond en de losliggende flap is vers en volledig aanwezig. René geeft het schaap antibiotica en pijnstilling. Hierna kan onder narcose de wond goed worden schoongemaakt en gehecht. Ook wordt er een 'drain' in de wond geplaatst om zo de afvoer van wondvocht te bevorderen. Het schaap is twee maanden geleden gevaccineerd tegen Clostridium en is daarmee ook voldoende beschermd tegen tetanus. Er wordt nog een afspraak gemaakt voor controle van het schaap enkele dagen later.

Castreren

Na de lunch gaan we eerst een ram castreren. René neemt in de auto de hele

Dierenarts René van den Brom heeft zich volledig toegelegd op de geneeskunde van de kleine herkauwers.

FOTO'S: MARK VAN DER HEIJDEN / RENÉ VAN DEN BROM

operatie door met zijn studenten. Zo legt hij uit dat het belangrijk is dat een te castreren ram gezond is. Ook moet het dier tegen tetanus zijn gevaccineerd. Voor het toepassen van de juiste dosering van de anesthesie moet het gewicht van de ram worden geschat. Overdosering van anestheticum is gevaarlijk en onderdosereren is niet ethisch voor de ram. Na het toedienen van het anestheticum maakt René zijn geïmproviseerde operatietafel in orde en legt hij alle instrumenten klaar voor de operatie. Ondertussen zien we de ram steeds slapper worden en gaat hij onder anesthesie. De studenten wassen en scheren de balzak om vervolgens het lokale verdovingsmiddel toe te dienen. René opent de balzak in de punt en duwt de eerste testikel naar buiten. De zaadstreng wordt gekneusd op de plek waar het verdovingsmiddel is toegediend en na het afbinden wordt de testikel verwijderd. De stomp van de zaadstreng wordt zorgvuldig gecontroleerd op nabloeden. De student herhaalt onder toezicht van René de procedure bij de tweede testikel. Na de

operatie wordt een 'tegenmiddel' toegediend waardoor de ram vrij snel wakker wordt en weer wat begint rond te lopen.

Tussenklauwspleet

Inmiddels zijn we toe aan de laatste visite van de dag; een hobbyhouder heeft last van kreupele schapen met lammeren. Bij aankomst blijkt de schapenhouder zijn schapen net te hebben opgehokt. Al snel vallen ons enkele lammeren op die behoorlijk lopen te hinken en soms zelfs een poot geheel ontlasten. De student pakt een van de lammeren en zet deze handig op zijn kont. Na het verwijderen van de vuiligheid tussen de klauwtjes komt ons een weeïge geur tegemoet. De tussenklauwspleet is niet mooi droog en de klauwtjes vertonen afwijkende hoorn groei. René legt uit dat dit dier lijdt aan rotkreupel. Na het bekappen, behandelen en vaccineren van de tien dieren, rijden we terug naar de praktijk. We praten nog wat na en René legt uit dat een groot deel van de werkzaamheden op het gebied van kleine herkauwers gericht is op preventie,

bijvoorbeeld door middel van vaccinatie. Tegen enkele aandoeningen is het verstandig om kleine herkauwers altijd te laten vaccineren (bijvoorbeeld blauwtong en Clostridiuminfecties, beter bekend als 'het bloed'). Andere vaccinaties zijn aan te raden voor bedrijven waar problemen voorkomen (bijvoorbeeld rotkreupel en zomerlongontsteking). En een aantal vaccinaties zijn voor sommige houders zelfs verplicht, zoals de vaccinatie tegen Q-koorts. Ook in de bestrijding van worminfecties spelen preventieve maatregelen een grote rol, zeker vanwege het feit dat er steeds vaker resistentie van bepaalde wormen voor gangbare anthelmintica (ontwormingsmiddelen) wordt gezien. Beweidingschema's en mestonderzoek in combinatie met het gebruik van specifieke anthelmintica spelen een steeds grotere rol. Voorkomen blijft immers altijd beter dan genezen. Al met al denk ik dat deze dag een leuke indruk heeft gegeven van de werkzaamheden van een dierenarts die zich verdiept in kleine herkauwers. §

Een schaap is achter een hek blijven hangen en heeft een huidwond op haar flank die gehecht moet worden.

De tussenklauwspleet is niet mooi droog en de klauwtjes vertonen afwijkende hoorn groei. We hebben hier te maken met een geval van rotkreupel.

